

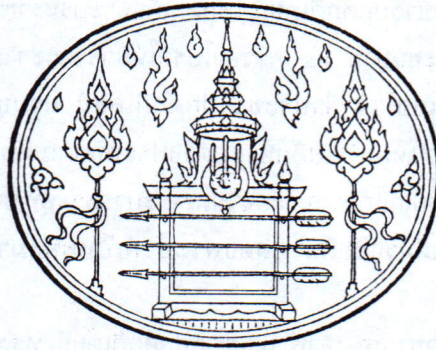
คู่มือบาทหลวงไทยที่ศักราช

สารคดีเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
และพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
พระอัฐมรามาธิบดินทร

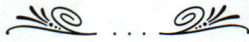

พระพุทธรูปอังคีรส ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว
รัชกาลที่ ๗

ตอนที่ ๑ : ทรงครองราชย์

วันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๓๖ หนึ่งเดือนหลังจากสยามลงนามยุติการพิพาทกับฝรั่งเศส ร.ศ. ๑๑๒ เป็นเวลาที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงปลื้มพระราชหฤทัยเป็นคราวแรก หลังจากทรงนำพาประเทศผ่านพ้นวิกฤต สามารถดำรงอธิปไตยของบ้านเมืองไว้ได้ เพราะสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถมีพระประสูติกาล สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์เล็ก พระราชทานนามว่า **เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์** โดยสมเด็จพระบรมราชชนนีทรงเรียกว่า **เอี้ยดน้อย**

เมื่อทรงเจริญพระชนมายุ ๑๒ พรรษาโปรดให้มีการพระราชพิธีโสกันต์เฉลิมพระอิสริยยศขึ้นเป็น **สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา** จากนั้นสมเด็จพระบรมชนกนาถ โปรดให้เสด็จไปศึกษาต่อต่างประเทศตามที่ทรงพระราชดำริไว้สำหรับพระราชโอรสทุกพระองค์ เนื่องจากยังมิได้ทรงพระผนวชในพระบวรพระพุทธศาสนา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้ทรงรับศีล **แสดงพระองค์เป็นพุทธมามกะ** ณ พระอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดารามเสียก่อน

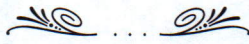
สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ ทรงศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ ที่ **วิทยาลัยอีตัน (Eton College)** และ **โรงเรียนนายร้อยทหารที่เมืองวูลิช (Royal Military Academy, Woolwich)** **แผนกทหารปืนใหญ่ม้า** เมื่อสมเด็จพระบรมชนกนาถเสด็จสวรรคต ได้เสด็จกลับมาทรงร่วมในงานพระบรมศพแล้วกลับไปทรงศึกษาต่อจนสำเร็จการศึกษา เข้าประจำการ **กองทหารปืนใหญ่ม้าที่เมืองเอลเดอชอต (Aldeshot)** ได้รับการถวายพระยศ นายร้อยตรีและเป็นนายทหารนอกกองกรมทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ในเมืองไทยด้วย

พุทธศักราช ๒๔๕๗ เกิดมหาสงครามโลกครั้งที่ ๑ ในยุโรป พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชโปรดให้เสด็จกลับประเทศไทย ทรงเข้ารับราชการตำแหน่งต่างๆ ของกองทัพบก ระหว่างนี้ทรงลาราชการทรงพระผนวชเป็นพระภิกษุประทับจำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร หลังจากทรงลาสิกขากลับเข้ารับราชการทหารแล้ว ขอพระบรมราชานุญาต อภิเษกสมรสกับ **หม่อมเจ้าหญิงรำไพพรรณี สวัสดิวัตน์** พระธิดาในสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสวัสดิวัตน์วิเศษย์โปรดเกล้าฯ ให้ประกอบพระราชพิธีอภิเษกสมรส ณ พระที่นั่งวโรภาสพิมาน พระราชวังบางปะอินแล้วเสด็จไปศึกษาวิชาทหารต่อใน **โรงเรียนเสนาธิการทหารเอกอล เดอ แกร์ (Ecole de Guerre)** ณ ประเทศฝรั่งเศส

วันที่ ๒๖ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จสวรรคต สมเด็จพระอนุชา เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์ กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา เสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติ ขึ้นเป็น พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๗ แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี

ตอนที่ ๒ : การบริหารราชการแผ่นดิน

เมื่อครั้งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ดำรงพระอิสริยยศ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา ทรงสำเร็จการศึกษาจากยุโรป พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงฝึกหัดให้ปฏิบัติพระราชกิจสำคัญแทนพระองค์ เช่น โปรดให้ประทับเป็นประธานในที่ประชุมเสนาบดี ทรงพระราชดำริว่า

“...ข้าพเจ้ามีอายุมากสมควรจะเล่าเรียนประเพณีการปกครองบ้านเมืองและราชการแผ่นดิน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยามหิธร นำหนังสือราชการแผ่นดินเรื่องสำคัญๆ อันเป็นหลักราชการมาให้ข้าพเจ้าอ่านศึกษา...”

หนังสือเล่มหนึ่งที่ทรงศึกษาด้วยความตั้งพระราชหฤทัยคือ **พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ในเรื่องการเปลี่ยนแปลงแก้ไขการปกครองแผ่นดิน**

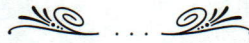
“...เมื่อข้าพเจ้าได้อ่านพระราชดำรัสนี้แล้วรู้สึกว่าเป็นหนังสือสำคัญอย่างยิ่ง ทำให้ข้าพเจ้าเลื่อมใสในพระปรีชาสามารถและพระบารมีของสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงยิ่งขึ้นอีก...เป็นหนังสือที่ทำให้ความรู้ในการปกครองของประเทศสยามอย่างดียิ่ง...”

เมื่อเสด็จขึ้นครองราชย์จึงมีพระบรมราชวินิจฉัยจัดการบริหารราชการแผ่นดินได้อย่างรอบคอบ เช่น ทรงคัดสรรบุคคลผู้มีประสบการณ์และความสามารถแต่รัชกาลก่อน ให้ดำรงตำแหน่งหน้าที่ในส่วนต่างๆ ดังนี้ **อภิรัฐมนตรีสภา** เป็นพระราชดำรินิเทศโปรดให้ตั้งขึ้น มีหน้าที่ถวายคำปรึกษาราชการทั้งปวง แต่มิใช่สถาบันทางการเมือง ประกอบด้วยพระราชวงศ์ชั้นสูงที่ทรงไว้วางพระราชหฤทัย **องคมนตรีสภา** มีลักษณะเช่นเดียวกับ **ปรีวี เคาซิล สภาที่ปรึกษาในพระองค์** สมัยรัชกาลที่ ๕ มีหน้าที่ถวายคำปรึกษาเฉพาะเรื่องที่โปรดเกล้าฯ พระราชทานลงมา มีจำนวนสมาชิกที่เป็นข้าราชการประจำและนอกประจำการ จำนวน ๔๐ คน **อภิรัฐมนตรี** เป็นผู้เลือกผู้สมควรดำรงตำแหน่งโดยวิธีการลงคะแนน และ **เสนาบดีสภา** คือเสนาบดีกระทรวงต่างๆ ทุกกระทรวง ประกอบด้วย บุคคลที่ทรงแต่งตั้งตามความเหมาะสม

ทั้ง **อภิรัฐมนตรีสภา** **องคมนตรีสภา** และ **เสนาบดีสภา** ได้ร่วมกันปฏิบัติภารกิจที่ได้รับมอบหมายตามที่กำหนดหน้าที่ไว้ในพระราชบัญญัติ ทำให้การบริหารราชการแผ่นดินในรัชสมัยของพระองค์ได้รับการพัฒนาขึ้นในทุกด้าน เช่น มีการตราพระราชบัญญัติหลายฉบับ ตามความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ของบ้านเมือง ที่สำคัญคือ ทรงให้ปรับปรุงกิจการ **สุขาภิบาล** ให้เป็นการบริหารส่วนท้องถิ่นในรูป **เทศบาล** ซึ่งได้เป็นพื้นฐานการปกครองส่วนท้องถิ่นในเวลาต่อมา

ตอนที่ ๓ : เสด็จพระราชดำเนินเสียบมณฑลฝ่ายเหนือและมณฑลภูเก็ต

พระราชกรณียกิจ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสืบทอดต่อจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวแต่ต้นรัชกาล คือการเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎร ดังที่ **พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร** ทรงพระนิพนธ์ไว้ว่า ...ตั้งแต่เสด็จขึ้นเสวยราชย์ได้ทรงพยายามแสวงหาความรู้ในท้องที่ และพากเพียรจะทรงเยี่ยมเยียนประชาชนของพระองค์อยู่เนื่องนิตย์...

ระหว่างวันที่ ๖ มกราคม ถึงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๖๙ จึง **เสด็จเสียบมณฑลฝ่ายเหนือ** เป็นครั้งแรก เมื่อรถไฟพระที่นั่งออกจาก **สถานีรถไฟหลวงจิตรลดา** ขึ้นไปตามหัวเมืองต่างๆ ได้หยุดตามสถานีรายทางเพื่อประทับแรมและทรงเยี่ยมราษฎรเป็นระยะๆ ที่ **เมืองพิษณุโลก อุตรดิตถ์ แพร่ นครลำปาง พะเยา เชียงราย** แล้วย้อนกลับ **นครลำปาง** ถึงปลายทางที่ **นครเชียงใหม่** ซึ่งจัดการรับเสด็จอย่างสมพระเกียรติ เพราะเป็นครั้งแรกที่พระมหากษัตริย์แห่งพระบรมราชวงศ์จักรี เสด็จขึ้นไปถึงเมืองเชียงใหม่ เริ่มจากจัดช้างพระที่นั่งนำเสด็จเข้าสู่เมือง มีพิธีทูลพระขวัญ แล้วเจ้านายชายหญิงพื่อนถวายตัว

ในครั้งนั้นทรงรับการน้อมเกล้าฯ ถวายช้างสำคัญ โปรดให้สมโภชขึ้นระวางเป็นช้างสำคัญประจำรัชกาล พระราชทานนามว่า **พระเศวตคชเชษต์ดิลก**

หลังจากเสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือแล้ว ต่อมาในพุทธศักราช ๒๔๗๑ ได้มีพระราชปรารภจะ **เสด็จเสียบมณฑลภูเก็ต สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต** เสนาบดีกระทรวงมหาดไทย ทรงประชุมปรึกษา กำหนดการเสด็จพระราชดำเนินร่วมกับทุกฝ่าย โดยเฉพาะการจัดสถานที่ประทับแรม เพราะต้องเสด็จรอนแรมไปในทะเล รวมทั้งมีพระราชกิจเสด็จเยี่ยมราษฎร และทอดพระเนตรกิจการต่างๆ หลายแห่ง แต่แล้วความกังวลของคณะผู้เตรียมการเสด็จพระราชดำเนินก็คลายลง เมื่อมีพระราชกระแสมาว่า

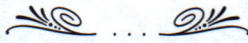
“...การนอนนั้น ถ้าที่ไหนไม่จำเป็นต้องนอนบนเรือนก็ได้ก็เป็นการดี เพราะเรือนั้นเคยกันแล้วไม่แปลกที่...”

เส้นทางการเสด็จพระราชดำเนินเริ่มจากขบวนรถไฟพระที่นั่งออกจาก **สถานีรถไฟหลวงจิตรลดา** ถึง **พัทลุง ตรัง** แล้วเปลี่ยนเป็นประทับ **เรือพระที่นั่งศรีธรรมราช** จาก **อำเภอกันตัง** ไปยังปากอ่าว เพื่อประทับ **เรือพระที่นั่งมหาจักรี** ไปยังระนองต่อไปถึง **มณฑลภูเก็ต**

จากภูเก็ตเสด็จโดยรถพระที่นั่งประพาส **เมืองพังงา** สลับกับการประทับเรือพระที่นั่งประพาสเกาะต่างๆ รวมเวลาที่เสด็จเสียบมณฑลภูเก็ต นาน ๑๙ วัน การเสด็จพระราชดำเนินไปยังหัวเมืองเหนือและหัวเมืองภาคใต้ ทั้ง ๒ คราวได้โปรดเกล้าฯ **พระราชทานพระแสงราชศัสตราประจำเมือง** ที่เสด็จไปถึงเป็นครั้งแรกทุกเมือง ตามธรรมเนียมที่เริ่มมาแต่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ด้วย

ตอนที่ ๔ : เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเจริญทางพระราชไมตรี

จาริกพระปรมาภิไธย **ป.ป.ร.** พุทธศักราช ๒๔๗๒ ต่อท้ายจาริกพระปรมาภิไธย **จ.ป.ร.** ร.ศ. ๑๑๘ ที่ธารน้ำตกตาโก เมืองบันดุงที่ชวา นี้ นอกจากเป็นอนุสรณ์แห่งการเสด็จพระราชดำเนินของพระมหากษัตริย์ ๒ พระองค์จากประเทศไทยแล้ว ยังแสดงถึงแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ในการเสด็จไปเจริญสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศตามรอยพระยุคลบาทที่สมเด็จพระบรมชนกนาถ ทรงวางแนวทางไว้

หลังจากเสด็จไปเยี่ยมราษฎรในพระราชอาณาจักรที่ **มณฑลพายัพ** และ **มณฑลภูเก็ต** เมื่อพุทธศักราช ๒๔๖๗ และพุทธศักราช ๒๔๗๑ แล้ว ในปีต่อมา ได้เสด็จประพาส **ชวา** ระหว่างวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ถึง ๑๑ ตุลาคม ซึ่งเป็นการเสด็จประพาสต่างประเทศอย่างเป็นทางการครั้งแรกในรัชสมัย ระยะเวลา ๗๘ วันใน **ชวา** ได้ทอดพระเนตรเทคโนโลยีสมัยใหม่ การทำมาหากินของราษฎร ปุชนิยมสถานสำคัญ และวัฒนธรรมประเพณีพื้นเมืองด้วยความสนพระราชหฤทัย

ต่อมาได้เสด็จไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศบ้านใกล้เรือนเคียง เช่น **เวียดนาม** หรือ **อินโดจีน** ซึ่งอยู่ในปกครองของฝรั่งเศส

“...ข้าพเจ้าใคร่อยากจะคิดว่าการเยือนครั้งนี้เกี่ยวพันและลึกซึ้งมากกว่าการเยือนธรรมดา กล่าวคือความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรของข้าพเจ้า กับอินโดจีนมีความสำคัญและใกล้ชิดกันมาโดยตลอด...”

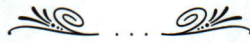
ระหว่างวันที่ ๑๙ มีนาคม ถึงวันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๔ ในโอกาสที่เสด็จพระราชดำเนินไปรักษาพระเนตรที่สหรัฐอเมริกา พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี ได้ทรงเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศต่างๆ ไปพร้อมกัน เช่น เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเฝ้าสมเด็จพระจักรพรรดิอิโรโตแห่งญี่ปุ่น เสด็จเยี่ยม **ประธานาธิบดีแห่งสหรัฐอเมริกา** เสด็จเยือน **รัฐนิวยอร์ก** และ **แคนาดา** ซึ่งรัฐบาลแต่ละประเทศได้รับเสด็จอย่างเป็นทางการ อย่างสมพระเกียรติยิ่ง

ครั้งนั้นได้มีพระราชดำรัสเมื่อเสด็จนิวัตพระนครว่า

“...ในการเดินทางครั้งนี้เราได้มีโอกาสเห็นกิจการต่างๆ ทั้งในทางการเมืองและความเป็นอยู่แห่งพลเมืองของเขา ก็ได้สังเกตเห็นที่มาของสิ่งเหล่านี้คือเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์และของต่างๆ ที่ได้ประดิษฐ์ขึ้น อันเป็นทางนำไปเกิดความคิดสำหรับหน้าที่ปัญหาการเมือง นับว่าเราได้ประโยชน์ในทางเปิดหูเปิดตาเป็นอย่างดี...”

ต่อมาในพุทธศักราช ๒๔๗๖ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินไปรักษาพระเนตรที่สหรัฐอเมริกาอีกครั้ง ครั่งนี้ได้แวะประพาส และทรงเป็นพระราชอาคันตุกะของประเทศในยุโรปหลายประเทศ การซึ่งทรงพระราชอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไปถึงประเทศต่างๆ เพื่อทรงสืบสานพระราชไมตรีกับพระประมุข และผู้ปกครองของประเทศนั้นๆ ทำให้เกิดความเข้าใจอันดียิ่ง ยินนานสืบมาจนปัจจุบัน

ตอนที่ ๕ : ความก้าวหน้าด้านกิจการทหาร

ด้วยพระสภการณที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสำเร็จวิชาการทหารและทรงรับราชการเป็นทหารอาชีพมาก่อนเสด็จขึ้นครองราชสมบัติ ทำให้ทรงเข้าพระราชหฤทัยภารกิจทหารอย่างลึกซึ้ง

“...การเป็นทหารนั้น เป็นอาชีพที่ต้องเสียสละ ถ้าใครคิดมุ่งให้ร่ำรวยแล้วก็ไม่ควรเป็นทหาร...เพราะผู้ที่เป็นทหารต้องยอมเสียสละความสุขสบายส่วนตัวตลอดจนชีวิต...”

ในส่วนองทหารอากาศซึ่งตั้งขึ้นใหม่ในรัชสมัย ทรงพอพระราชหฤทัยยิ่งที่สามารถดำเนินการได้เอง

“...ข้าพเจ้าได้มีใจฝิ่งในอากาศยานมาช้านาน ตั้งแต่ครั้งยังอยู่ในประเทศอังกฤษ...การอากาศยานนั้นนับว่าเป็นสิ่งที่เชิดชูเกียรติยศของชาวไทยและประเทศสยาม...เพราะเกือบจะเป็นสิ่งเดียวที่เป็นวิธีการทางเทคนิค อันเราสามารถทำได้เองด้วยคนไทยทั้งนั้น ไม่ต้องอาศัยชาวต่างประเทศมาตั้งแต่นั้น...”

เมื่อเกิดความจำเป็นที่ต้องตัดทอนหน่วยทหารและพลเรือนให้เหมาะสมกับวงเงินงบประมาณในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ ทรงชี้แจงให้ทหารเข้าใจว่า

“...เวลานี้การเศรษฐกิจตกต่ำการเงินขาดแคลน ทั้งนี้ประเทศสยามตกอยู่ในที่อันตรายเท่ากับเวลาสงคราม แต่มีไฮสงครามอาวุธ เป็นสงครามการเงิน...” การแก้ไขปัญหาก็ทรงเห็นชอบด้วยกับผู้บังคับบัญชาทางทหารในครั้งนั้น คือ การรวมกิจการทหารบก ทหารเรือและทหารอากาศ เข้าด้วยกัน เรียกว่า **กระทรวงกลาโหม**^๑ และยังได้มีการรวบรวมกรมกองต่างๆ เข้าด้วยกัน รวมทั้งลดทอนกำลังพลในบางหน่วยให้เหมาะสมกับงบประมาณที่ได้รับ ทรงย้ำว่า

“...การมีกองทัพย่อยๆ ที่เข้มแข็ง ก็เท่ากับมีภูมูแจที่ตีป้องกันประตูบ้าน...ถ้าจะมีกองทัพแล้วก็ต้องทะนุบำรุงกันให้สามารถเข้มแข็งจริงๆ...”

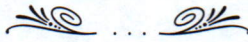
นอกจากนี้ ยังมีพระราชดำริให้รวมโรงเรียนนายร้อยชั้นประถมและชั้นมัธยมที่แยกกันอยู่เป็นโรงเรียนเดียวกัน เรียกว่า **โรงเรียนนายร้อยทหารบก** และยังส่งเสริมให้นักเรียนในโรงเรียนสามัญของกระทรวงธรรมการ มาฝึกวิชาทหารได้ตามที่ฝ่ายเสนาธิการถวญความคิดเห็นว่า

“...ถ้าเราสามารถจัดการให้นักเรียนเหล่านั้นเต็มใจสมัครรับการฝึกวิชาทหารเพิ่มขึ้นจากการศึกษาโดยปกติด้วยได้ ก็จะเป็นกำลังแก่ราชการได้ดีส่วนหนึ่งในฐานที่จะมีพลทหารที่ดีขึ้นกว่าที่เคยมี...”

ด้วยพระบรมราชวินิจฉัยที่ทรงเชี่ยวชาญด้านการทหารเช่นนี้ ทำให้กิจการของทหารทุกเหล่าทัพผ่านพ้นวิกฤตในยามบ้านเมืองประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง โดยยังคงรักษาเอกภาพและความมั่นคงของชาติไว้ได้ตราจนปัจจุบัน

^๑ พ.ศ. ๒๔๗๔ โปรดเกล้าฯ ให้รวมกระทรวงทหารเรือเข้ากับกระทรวงกลาโหม เสนาบดีกระทรวงกลาโหมมีอำนาจบังคับบัญชาทั้งทหารบกและทหารเรือ และมีพระราชดำริให้รวมทหารอากาศเข้าไว้ด้วย เสนาบดีกระทรวงกลาโหมขณะนั้น คือ พล.ร.อ. กรมหลวงสิงหวิกรมเกรียงไกร

ตอนที่ ๖ : กิจการคมนาคม : สถานต่องานก่อสร้างสร้งงานใหม่

“...เรามีความยินดีที่ในปีนี้ เราได้เดินทางไปตรวจกิจการของกรมรถไฟ และกรมทางทั้งใน
ตอนระวางก่อสร้าง และในตอนที่ได้สร้างเสร็จแล้วตลอดภาคเหนือจนจดชายพระราชอาณาจักร์...”

การเอาพระราชหฤทัยใส่ติดตามการทำงานของฝ่ายต่างๆ ด้วยพระองค์เองแต่ต้น
รัชสมัยเช่นนี้ ทำให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงสานต่อการสร้างความเจริญของบ้านเมือง
ด้วยการพัฒนาการคมนาคม การสื่อสาร จากสมัยรัชกาลที่ ๕ และรัชกาลที่ ๖ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
เช่น ทางรถไฟสายเหนือ สายใต้ เปิดเดินรถถึงสถานีปลายทาง เชียงใหม่ และ สุโขทัยแล้ว คงค้าง
แต่สายตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงเพียงสถานีนครราชสีมา โปรดให้สร้างต่อไปจนถึง สถานีอุบลราชธานี
อุดรธานี ส่วนสาย หนองคาย นครพนม แล้วเสร็จในเวลาต่อมา ส่วนสายตะวันออกเฉียงเหนือจาก สถานี
ฉะเชิงเทรา ไปถึงสถานีปลายทางที่ อยุธยาประเทศ

นอกจากนี้ยังโปรดให้สร้างสะพานรถไฟข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา ที่พระบาทสมเด็จพระ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริเริ่มต้นไว้ มีนามเฉลิมพระเกียรติซึ่งสมเด็จพระบรมเชษฐา-
ธิราชพระราชทานไว้ว่า **สะพานพระราม ๖**

ที่นับว่าก้าวหน้ายิ่งคือ โปรดให้กรมรถไฟหลวงนำรถจักรดีเซลไฟฟ้ามาใช้ร่วมกับ **รถจักร
ไอน้ำ** เป็นครั้งแรก ช่วยประหยัดทั้งเชื้อเพลิงและเวลาเดินทาง ส่วนการเดินทางระหว่างประเทศโดยเรือ
เดินสมุทรก็เจริญก้าวหน้ากว่าแต่ก่อน เพราะมีการทำสัญญาว่าด้วยทางพระราชไมตรี การค้า และการ
เดินเรือ กับประเทศต่างๆ รวมทั้งได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกแห่ง **อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยแนว
บรรทุทุกแห่งเรือค้าขาย พุทธศักราช ๒๔๗๖** ผู้คนในสังคมไทยและนานาชาติ จึงมีโอกาสได้ใช้บริการ
โดยสารระหว่างกรุงเทพมหานครกับท่าเรือสำคัญทั่วโลก ซึ่งมีประโยชน์ในการขนส่งสินค้าไปพร้อมกัน

ด้านการคมนาคมทางอากาศนั้น โปรดให้พัฒนากิจการบินของกระทรวงกลาโหมที่เริ่มมา
แต่รัชกาลที่ ๖ โดยย้ายสนามบินจาก **ปทุมวัน** มาตั้งที่ **สนามบินดอนเมือง** ซึ่งมีศักยภาพระดับสนามบิน
สากล จนมีสายการบินของเนเธอร์แลนด์บินจากยุโรป มาแวะจอดตั้งแต่ปี ๒๔๗๑ ต่อมาในปี ๒๔๗๔
ทางการได้อนุญาตให้ตั้ง **บริษัทเดินอากาศ จำกัด** รับสัมปทานการบินภายในประเทศ บริการรับส่ง
ผู้โดยสารและสินค้าจากกรุงเทพฯ ไปยัง **นครราชสีมา ร้อยเอ็ด ขอนแก่น อุดรธานี และ นครพนม**
กิจการบินพลเรือนที่เริ่มต้นไว้ได้เป็นรากฐานการบินพาณิชย์ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ จน
ประเทศไทยได้เป็นศูนย์กลางการบินนานาชาติ เจริญทัดเทียมกับสนามบินทั่วโลกมาจนทุกวันนี้ ด้านการสื่อสาร
โทรคมนาคมสมัยใหม่ ทรงส่งเสริมกิจการ **วิทยุกระจายเสียง** วันแรกที่เปิดกระจายเสียงจากสถานีวิทยุ
วังพญาไท พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้อัญเชิญกระแสพระราชดำรัส **ออกอากาศเป็นปฐมฤกษ์**
การคมนาคม การสื่อสารจึงได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง อำนวยความเจริญขึ้นในบ้านเมืองตลอด
รัชสมัย

ตอนที่ ๗ : ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนา

พุทธศักราช ๒๔๖๐ ขณะพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงดำรงพระยศ **นายพันโท สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ กรมขุนสุโขทัยธรรมราชา** ทรงพระผนวชประทับจำพรรษา ณ วัดบวรนิเวศวิหาร เล่ากันว่า **สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส** สมเด็จพระอัครมหาบัณฑิต ทรงพระหฤทัยที่ทรงเล่าเรียนพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด มีพระปรารภให้ทรงดำรงสมณเพศตลอดไป แม้ไม่ได้ทรงรับ แต่ก็เป็นสิ่งแสดงพระอุปนิสัยว่า ทรงใฝ่พระทัยในพระธรรมอย่างลึกซึ้ง

ตลอดรัชสมัยที่ทรงครองสิริราชสมบัติ ได้ทรงเอาพระทัยใส่ทะนุบำรุงพระบวรพุทธศาสนาในทุกด้าน เช่น **พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย** ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวให้พิมพ์ขึ้นแล้ว ๓๙ เล่ม ยังขาดบางคัมภีร์ ได้โปรดให้จัดพิมพ์ใหม่จนครบถ้วน รวม ๔๕ เล่ม เรียกว่า **พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ** มีพระบรมราชานุญาตให้ **มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย** มีกรรมสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ตลอดไป

ที่ทรงเห็นการณ์ไกลยิ่ง คือ ทรงขอให้พระสงฆ์เป็นธุระอบรมสั่งสอนศีลธรรมจรรยาแก่เยาวชนในโรงเรียน

“...เราหวังว่าคณะสงฆ์กับฝ่ายโรงเรียนจะร่วมมือกันยังจริยศึกษา ให้สามารถกลมกลือนิสสัยกุลบุตรให้ดงามขึ้น...”

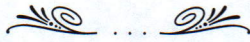
นอกจากนี้ ยังโปรดให้ **ราชบัณฑิตยสภา** ประกวดแต่งหนังสือสอนพระพุทธศาสนาแก่เด็ก ทรงเห็นว่าควรอธิบายความให้ง่ายที่เด็กอายุ ๑๐ ขวบ เข้าใจได้ง่าย หนังสือที่ชนะการประกวดเรื่องแรกชื่อ **เรื่องศาสนคุณ** ของ **หม่อมเจ้าพูนพิศมัย ดิศกุล** ได้ทรงเขียนคำนำพระราชทาน และโปรดให้พิมพ์แจกในวันวิสาขบูชา จำนวน ๑๐,๐๐๐ เล่ม เรื่องที่ชนะการประกวด ในปีต่อมา อีก ๘ เล่ม โปรดให้พิมพ์เผยแพร่เช่นเดียวกัน

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ หนังสือนี้ได้หยุดไป ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในรัชกาลปัจจุบัน โปรดให้ **ราชบัณฑิตยสถาน** จัดประกวดและพิมพ์เผยแพร่มาจนทุกวันนี้

ด้านการบำเพ็ญพระราชกุศล ทรงประกอบพระราชพิธีเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา มิได้ขาด อีกทั้งยังเสด็จไปถวายผ้าพระกฐิน ทั้งทางชลมารคและทางสถลมารค ณ พระอารามหลวงทั้งในพระนครและหัวเมือง ส่วนการบูรณะพระอาราม นอกจากโปรดให้ปฏิสังขรณ์ **วัดพระศรีรัตนศาสดาราม** ในโอกาสสมโภชพระนคร ๑๕๐ ปี ยังโปรดให้บูรณะวัดต้นพระบรมราชวงศ์จักรีคือ **วัดสุวรรณาาราม** ที่พระนครศรีอยุธยา **วัดพระปฐมเจดีย์** ที่นครปฐม และ **วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม** ซึ่งเปรียบเสมือนพระอารามประจำรัชกาล ด้วยต่อมา เป็นที่ประดิษฐานพระบรมราชสรีรางคารที่ **ฐานพระพุทธอัครศรีส** ณ พระอารามแห่งนี้

ตอนที่ ๘ : ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม

“...ศิลปวัตถุก็ดี โบราณวัตถุก็ดี ย่อมเป็นส่วนหนึ่งของตำนานและพงศาวดารของชาติ เป็นสิ่งซึ่งแสดงให้เห็นความเจริญและอารยธรรมของประเทศตามลำดับกาล...” พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกล่าวเปิดพิพิธภัณฑ์สถานสำหรับพระนครเมื่อวันที่ ๑๐ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๖๙ นี้ แสดงถึงความเข้าพระราชหฤทัยถึงรากฐานความเป็นมาของชาติซึ่งมี วัฒนธรรมเป็นมรดกตกทอดมาอย่างลึกซึ้งยิ่ง

ที่สำคัญคือ ทรงใช้ประสบการณ์ที่เคยศึกษาในต่างประเทศมาทรงทะนุบำรุงศิลป วัฒนธรรมให้มีมาตรฐานขึ้น เช่น โปรดให้ตั้ง **ราชบัณฑิตยสภา** ด้วยทรงพระราชดำริว่า

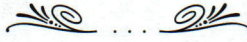
“...ในอารยประเทศทั้งหลาย เช่น ในทวีปยุโรปแผ่นดิน ทุกประเทศย่อมมีสภาหลายสภา สำหรับบำรุงศิลปปะต่างๆ...สำหรับประเทศสยามนี้ก็มีศิลปของชาติ ซึ่งนับว่าบังเกิดขึ้นในประเทศของเรา...สมควรอย่างยิ่งที่จะรักษาไว้และบำรุงให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นสืบไป...”

ราชบัณฑิตยสภา มีคณะกรรมการทรงแต่งตั้งจำนวน ๗ คน ผู้ดำรงตำแหน่ง **นายกรัฐมนตรี** **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาตำราจรรยา** ซึ่งทรงเอา พระทัยใส่งานทุกฝ่าย ทั้งวรรณคดี โบราณคดี และศิลปากร ที่ก้าวหน้าขึ้นมากคือ กิจการ พิพิธภัณฑ์สถาน มีการออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งโบราณวัตถุและศิลปวัตถุออกนอกประเทศ ส่ง เสริมให้มีการพิมพ์หนังสือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวรรณกรรมเพื่อรักษาต้นฉบับและ เผยแพร่ความรู้ให้แพร่หลาย ในส่วนพระองค์เอง พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นศิลปิน ทรงมีผลงานในวงการศิลปะหลายสาขา คือเพลง **ราตรีประดับดาว** ทรงพระราชนิพนธ์จากเพลง **มอญ ดูดาวสองชั้น** เพลง **ไหมโรงคลื่นกระทบฝั่ง** ทรงพระราชนิพนธ์จากเพลง **คลื่นกระทบฝั่งสองชั้น ทำนองเก่า** ได้รับการชื่นชมว่า ลีลาทำนองเพลงที่ทรงแทรกลูกล้อ ลูกขัด ลูกเหลื่อม อย่างกลมกลืน สะท้อนบรรยากาศคลื่นลมในทะเลได้อย่างไพเราะยิ่ง และเพลง **เขมรลออองค์** ทรงพระราชนิพนธ์จาก **เพลงเขมรเอวบางสองชั้น** เพลงไทยเดิมพระราชนิพนธ์ทั้ง ๓ เพลงนี้โปรดให้วงมโหรีบรรเลงครวเสด็จ แปรพระราชฐานไปประทับแรม ณ **วังไกลกังวล หัวหิน**เสมอ

ยังมีภาพยนตร์ทรงถ่าย มีทั้งประเภทสารคดีและภาพยนตร์เรื่อง ซึ่งทรงเป็นผู้อำนวยการ สร้าง กำกับ เขียนบทและเป็นช่างกล้องด้วย ความสนพระราชหฤทัยด้านภาพยนตร์ ทำให้เกิดความนิยม แพร่หลายในหมู่ชนทั่วไปตั้งเป็น **สมาคมภาพยนตร์สมัครเล่นแห่งสยามในพระบรมราชูปถัมภ์** กิจการ ภาพยนตร์ได้รับความนิยมให้ความบันเทิงแก่ผู้ชมอย่างแพร่หลาย นับว่าศิลปวัฒนธรรมสาขาต่างๆใน สมัยรัชกาลที่ ๗ ได้รับการอนุรักษ์และส่งเสริมให้ก้าวหน้าสมยุคสมัย

ตอนที่ ๙ : ฉลองพระนคร ๑๕๐ ปี

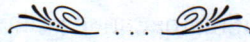
“...พุทธศักราช ๒๔๗๕ อายุกรุงเทพมหานครอมรรัตนโกสินทร์จะครบ ๑๕๐ ปี ...ซึ่งเตือนใจให้บังเกิดความปรารถนาสมควรจะมีการสมโภชพระนครเป็นการรื่นเริงบันเทิงใจทั่วกัน แต่การรื่นเริงนั้นชั่วขณะเดียวแล้วก็จะผ่านไปไม่มีสิ่งไรเหลือ สมควรจะคิดสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งจะเหลืออยู่เป็นที่ระลึกในโอกาสขัตติสมันนั้นไว้ชั่วกาลนานด้วย...เห็นว่าไม่มีสิ่งอื่นใดจะดีไปกว่าสร้างปฐมบรมราชานุสรณ์ เป็นที่ระลึกถึงพระเดชพระคุณ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ปฐมบรมกษัตริย์ผู้สร้างมหานคร...”

ปฐมบรมราชานุสรณ์ ตามที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพระราชดำริไว้แก่ คณะกรรมการดำเนินงานเป็นเบื้องต้นนี้ หลังจากประชุมปรึกษาหารือกันอย่างกว้างขวางแล้วเห็นพ้องต้องกันว่า ควรสร้าง **สะพานข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา** เชื่อมพระนครให้ติดต่อกับธนบุรี จะได้เป็นประโยชน์สำหรับมหาชน รวมทั้งสร้าง **พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก** ประดิษฐาน ณ ลานเชิงสะพานด้านฝั่งพระนครประกอบกันเป็น **ปฐมบรมราชานุสรณ์** ได้โปรดเกล้าฯ ให้ทำสัญญาจ้าง **บริษัทดอร์แมนลอง** ประเทศอังกฤษออกแบบและดำเนินการสร้างสะพาน ส่วนพระบรมรูปนั้นโปรดให้ **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์** ทรงออกแบบเพื่อมีพระบรมราชวินิจฉัยแล้วให้ **ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี** บั้นตามแบบส่งไปหล่อในยุโรป ส่วนคำจารึกเฉลิมพระเกียรติยศนั้นโปรดให้ **สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ** ร่างข้อความส่งไปทำขึ้นพร้อมกัน นอกจากปฐมบรมราชานุสรณ์ ยังทรงพระราชปรารภถึง **งานสมโภชพระนคร ๑๐๐ ปี** พุทธศักราช ๒๔๗๕ ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าได้ทำการปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามครั้งใหญ่ทั้งพระอาราม จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ดำเนินการอย่างเดียวกัน

เนื่องจากอยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ได้ทรงพระราชศรัทธาอุทิศพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์สมทบกับงบประมาณของรัฐบาล อีกทั้งพระราชทานพระบรมราชานุญาติให้คณะกรรมการบอกบุญแก่ประชาชน ให้ร่วมบริจาคสมทบทุนได้โดยสร้าง **เหรียญพระพุทธรูปมหามณีรัตนปฏิมากร** พระราชทานตอบแทนเป็นที่ระลึก ๔ ชนิด คือ เหรียญทอง เงิน ทองขาวและทองแดง ในงาน **พระราชพิธีฉลองพระนครครบ ๑๕๐ ปี** ในเดือนเมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งว่างเว้นการปฏิสังขรณ์มานาน ๕๐ ปี ก็ได้รับการบูรณะขึ้นให้กลับสวยงามเป็นที่เจริญศรัทธาอีกครั้ง และมี **งานฉลองวัดพระศรีรัตนศาสดาราม** พร้อมกับพระราชพิธีเปิด **ปฐมบรมราชานุสรณ์** ในวันที่ ๖ เมษายน เพื่อฉลองพระนคร **งานฉลองพระนคร ๑๕๐ ปี** จึงมีสิ่งอนุสรณ์ซึ่งเป็นประโยชน์แก่มหาชนอย่างยั่งยืนตามที่ทรงตั้งพระราชหฤทัยไว้ทุกประการ

ตอนที่ ๑๐ : พระมหากษัตริย์นักประชาธิปไตย

...ทรงทราบแน่ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชหฤทัย liberal อย่างเอก ทรงพระราชดำริที่ว่า เมื่อไรประชาชนมีความรู้พอแก่การแล้วจึงจะใช้ parliamentary system เป็นผลได้ และก็คงจะต้องถึงเวลาอันควรเปลี่ยนแปลงรูปการปกครองเช่นนั้นในวันหนึ่งแน่นอน...

บันทึกการประชุมคณะกรรมการองคมนตรีสภา วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๐ นี้ แสดงถึงความตั้งพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวที่จะให้ปกครองประเทศในระบอบรัฐสภา แนวทางพัฒนาการปกครองสู่ระบอบประชาธิปไตย โปรดให้ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นขั้นตอน โดยลำดับ เริ่มจากออก **พระราชบัญญัติตั้งสภากรรมการองคมนตรี** สมาชิกมาจากการลงคะแนนเลือกตั้ง ที่สำคัญ คืออนุญาตให้ประชาชนเข้าฟังการประชุมได้เพื่อศึกษาการเมืองเป็นเบื้องต้น ขั้นตอนต่อมา ทรงให้เตรียมร่าง **พระราชบัญญัติเทศบาล** เป็นการปกครองท้องถิ่น โดยประชาชนเลือกเทศมนตรีโดยตรง และขั้นตอนสุดท้ายคือ **การพระราชทานรัฐธรรมนูญ** โปรดให้ยกร่างขึ้น ๒ ฉบับ ฉบับแรก **พระยากัลยาณไมตรี** ยกร่างตามที่ทรงพระราชดำริ เช่น กำหนดระยะเวลาที่สมควรเปลี่ยนแปลงการปกครองแบบรัฐสภาที่มีผู้แทนของปวงชน การมีนายกรัฐมนตรี และสภานิติบัญญัติ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้มีชื่อภาษาอังกฤษว่า **Outline of Preliminary Draft** ฉบับที่สอง **นายเรย์มอนด์ บี. สตีเวนส์** ยกร่างถวาย มีการกำหนดรูปแบบการปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัติ วิธีเลือกตั้งสภาผู้แทนราษฎร มีชื่อภาษาอังกฤษว่า **An Outline of Changes in the Form of the Government** โดยมีบันทึกความเห็นฯ ควบประกาศใช้เมื่อประชาชนมีการศึกษาและประสบการณ์ในการปกครองตนเองอย่างเพียงพอ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพอพระราชหฤทัยร่างฉบับนี้ จึงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้ **อภิรัฐมนตรีสภา** พิจารณา มีพระราชดำริว่า จะพระราชทานในวันที่ ๖ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ ซึ่งเป็นวันสถาปนาพระบรมราชวงศ์จักรีครบ ๑๕๐ ปี แต่ไม่มีมติเห็นชอบถวายกลับมา จึงมิได้พระราชทานรัฐธรรมนูญในโอกาสนี้

เมื่อถึงวันที่ ๒๔ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๗๕ **คณะราษฎร** ได้ทำการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์สู่ระบอบประชาธิปไตย หลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๖ วัน ทรงพระกรุณาให้ **คณะราษฎร** เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท มีพระราชดำรัสพระราชทานตามที่**เจ้าพระยามหิธร**บันทึกไว้ว่า

...เมื่อได้ทรงรับราชสมบัติก็มั่นพระทัยว่าเป็นหน้าที่ของพระองค์ที่จะให้ Constitution แก่สยามประเทศ... ที่จริงได้ทรงศึกษาเรื่องพระธรรมนูญการปกครองมามาก และมีความคิดเห็นเหมือนที่คนหนุ่มได้คิดกัน...

วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยามฉบับถาวร ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

“...ฉันได้คิดรายละเอียดของพิธีนี้มาหลายปี เพราะรู้ว่าต้องเกิดขึ้นในรัชกาลของฉัน ฉันร่างคำประกาศไว้ในใจฉันเป็นเวลานานมาแล้ว...”

หลังจากพระราชทานรัฐธรรมนูญ และได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ใช้พระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นที่ประชุมสภา ต่อมาได้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองในคณะรัฐบาล สมาชิก **คณะราษฎร** มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเขียนและแสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยเฉพาะมีเหตุให้ทรงขัดข้องพระราชหฤทัย เพราะรัฐบาลออกกฎหมายอย่างเร่งรีบโดยไม่พิจารณาให้ถ่องแท้ แม้ทรงชักท้วงรัฐบาลก็ไม่ยินยอม

ดังนั้น ขณะเสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินีไปรักษาพระวรกาย ณ ประเทศอังกฤษ จึงมีพระราชหัตถเลขา ทรงสละสมบัติลงวันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ มายังปวงชนชาวไทย ทรงย่ำว่า

“...ข้าพเจ้าเห็นว่าคณะรัฐบาลและพวกพ้อง ใช้วิธีการปกครองซึ่งไม่ถูกต้องตามหลักการของเสรีภาพในส่วนบุคคลและหลักความยุติธรรมตามความเข้าใจและยึดถือของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าไม่สามารถที่จะยินยอมให้ผู้ใดคณะใดใช้วิธีการปกครองอย่างนั้นในนามของข้าพเจ้าต่อไปได้ ข้าพเจ้ามีความเต็มใจที่จะสละอำนาจอันเป็นของข้าพเจ้าอยู่แต่เต็มให้แก่ราษฎรโดยทั่วไป แต่ข้าพเจ้าไม่ยินยอมยกอำนาจทั้งหลายของข้าพเจ้าให้แก่ผู้ใด คณะใดโดยเฉพาะ เพื่อใช้อำนาจนั้นโดยสิทธิขาด และโดยไม่ฟังเสียงอันแท้จริงของประชาราษฎร บัดนี้ ข้าพเจ้ามีความเห็นว่าความประสงค์ของข้าพเจ้าที่จะให้ราษฎรมีสิทธิออกเสียงในนโยบายของประเทศโดยแท้จริงไม่เป็นผลสำเร็จ และเมื่อข้าพเจ้ารู้สึกว่ บัดนี้เป็นอันหมดหนทางที่ข้าพเจ้าจะช่วยเหลือหรือให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนได้ต่อไปแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอสละราชสมบัติและออกจากตำแหน่งพระมหากษัตริย์แต่บัดนี้เป็นต้นไป ข้าพเจ้าขอสละสิทธิของข้าพเจ้าทั้งปวงซึ่งเป็นของข้าพเจ้าอยู่ในฐานะที่เป็นพระมหากษัตริย์ แต่ข้าพเจ้าสงวนไว้ซึ่งสิทธิทั้งปวงอันเป็นของข้าพเจ้าแต่เดิมา ก่อนที่ข้าพเจ้าได้รับราชสมบัติสืบสันตติวงศ์” นี่คือน้ำพระราชหฤทัยของพระมหากษัตริย์ ผู้ทรงเป็นนักประชาธิปไตยโดยแท้

วัดสุทัศน์เทพวราราม

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล
พระอัฐมรามาธิบดินทร
รัชกาลที่ ๘

ตอนที่ ๑ : เสด็จพระราชสมภพ

วันอาทิตย์ที่ ๒๐ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ พระโอรสพระองค์แรกในสมเด็จพระมหิตลาธิเบศรอดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก และสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เสด็จพระราชสมภพ ณ โรงพยาบาลเมืองไฮเดลเบิร์ก ประเทศเยอรมนี เข้าวันต่อมา ณ วังสระปทุม สมเด็จพระศรีสวรินทิรา บรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงได้รับโทรเลขแจ้งข่าวการประสูติของพระราชนัดดา ทรงพอพระทัยยิ่ง “...หลานฉันเกิดแล้วเมื่ออาทิตย์เช้า พอฉันตื่นนอนเห็นโทรเลขก็นึกรู้ว่า คงบอกมาว่าหลานเกิด ฉันคลี่อ่านจนมือสั่น...ฉันดีใจเหลือเกินที่หลานเกิดเป็นผู้ชายและวันที่ ๒๐ ด้วย...”

ที่ทรงดีพระทัยเช่นนี้ เพราะเป็นวันเดียวกับวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงขอพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานนามว่า **อานันทมหิดล** ขณะประทับในยุโรป สมเด็จพระบรมราชชนก ทรงช่วยสมเด็จพระบรมราชชนนีอภิบาลพระโอรสด้วยความเอาพระทัยใส่ ดูแลครอบครัวที่อบอุ่นทั่วไป

เมื่อถึงเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๗๑ สมเด็จพระบรมราชชนก เสด็จกลับเมืองไทย วังสระปทุมก็สดใสมิชีวิตชีวา ...เราเข้าไปอยู่ในตำหนักที่ทูลหม่อมฯทรงให้หม่อมเจ้าอิทธิเทพสรรค์ กฤดากร สถาปนิกผู้ออกแบบพระราชวังไกลกังวลที่หัวหินซึ่งเคยทรงรู้จัก ตำหนักนี้สร้างอย่างประณีต และอยู่สะดวกสบาย ชาววังเรียกว่า **ตำหนักใหม่...**

การเสด็จกลับมาประทับในเมืองไทยครั้งนี้ สมเด็จพระบรมราชชนกทรงตั้งพระทัยจะปฏิบัติหน้าที่แพทย์อย่างจริงจัง ทรงสมัครไปเป็นแพทย์ประจำบ้านที่ **โรงพยาบาลแมคคอมิค เชียงใหม่** ได้เพียง ๓ สัปดาห์ ก็ทรงพระประชวร เสด็จกลับมาประทับ ณ วังสระปทุม สวรรคต เมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒

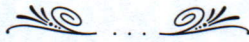
...ข้าพเจ้าจำวันนั้นได้ดี...น้องสององค์ไม่ทราบเรื่องเลยเพราะแม่คงคิดว่าเล็กเกินไปที่จะอธิบายให้เข้าใจได้...หลังจากนั้นเจ้านายเล็กๆ ๓ พระองค์ ประทับ ณ วังสระปทุมต่อมาในพระอภิบาลของสมเด็จพระบรมราชชนนี

...ในสมัยนั้นวังสระปทุมยังนับว่าอยู่ชานเมือง อากาศยังบริสุทธิ์ แม่จึงอยากให้ลูกๆ ได้อยู่กลางแจ้งให้มากที่สุด ท่านจัดที่ทางสิ่งก่อสร้างและอุปกรณ์ให้ทีละเล็กทีละน้อย...

หลังจากเปลี่ยนแปลงการปกครอง พุทธศักราช ๒๔๗๕ ในปีต่อมาสมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงพาพระโอรส-ธิดาเสด็จไปทรงศึกษาต่อ ณ **เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์** ระหว่างนั้น สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ทรงคลายพระวิตกถึงพระราชนัดดาซึ่งประทับห่างไกลกัน เพราะทรงได้รับโปรชนียบัตรทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย รายงานให้ทรงทราบทั้งในพระราชฐานะสมเด็จพระอัยยิกาและทรงเป็นผู้มีอาวุโสสูงสุดในพระบรมวงศานุวงศ์ในเวลานั้น

ตอนที่ ๒ : ยุวกษัตริย์ในพระอภิบาลสมเด็จพระบรมราชชนนี

หลังจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชหัตถเลขาทรงสละราชสมบัติ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล ทรงรับการอัญเชิญขึ้นครองราชสมบัติตามกฎหมายเถียรบาล ว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ นับตั้งแต่วันที่ ๒ มีนาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้ทรงถวายการอภิบาลพระโอรส ซึ่งยังทรงเป็น **ยุวกษัตริย์** ด้วยความตั้งพระทัย ทั้งด้านพระพลานามัยและการศึกษา ทรงยอมย้ายที่ประทับแห่งใหม่ ตามที่รัฐบาลถวายความเห็น โดยทรงเลือกบ้านที่ไม่หรูหราแต่มีสัดส่วนเหมาะสมใน **เมืองปุยยี (Pully)** ติดกับ **โลซานน์** ทรงเปลี่ยนชื่อที่ประทับแห่งใหม่นี้ ว่า **วิลล่าวัฒนา (Villa Vadhana)** ตามสร้อยพระนาม **สว่างวัฒนา** ใน **สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า**

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลประทับ ณ **วิลล่าวัฒนา** ตั้งแต่เดือน สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗ แล้วได้ทรงเข้าศึกษาที่ **โรงเรียนเอกอล นูแวลล เดอ ลาสวิส โรมอนด์ (Ecole Nouvelle de la Suisse Romande)** พร้อมด้วยสมเด็จพระอนุชา สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงพระนิพนธ์เรื่องการศึกษาของสมเด็จพระอนุชาทั้งสองในชั้นต้นว่า ... ทรงเลือกเรียนสายศิลปภาษาละตินและอังกฤษ...วิชาที่พิเศษของโรงเรียนในสมัยนั้นมีวิชาการทำสวน และวิชาช่างไม้...แม่ได้ส่งไปเข้าเป็นนักเรียนประจำเพื่อที่จะได้ช่วยตัวเองเป็น...

นอกจากการศึกษาตามความถนัดแล้ว สมเด็จพระบรมราชชนนี ยังทรงเอาพระทัยใส่ทั้งด้านพระพลานามัยและพระอุปนิสัยของพระโอรส-ธิดา ดังที่ **เจ้าพระยาศรธรรมาธิเบศร** บันทึกเมื่อเข้าเฝ้าที่สวิตเซอร์แลนด์ว่า ...การรักษอนามัยและการอบรมทางบ้าน พระราชชนนีได้เป็นธุระเอาใจใส่เป็นอย่างดี...ให้มีความรู้กว้างขวาง...ไม่ถือองค์เป็นเจ้า การเรียนก็ดี การเล่นในโรงเรียน เวลาเลิกเรียนแล้วก็ดี คละปะปนกับเด็กอื่นทั่วไป...

ที่สำคัญยิ่งคือ สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงตั้งพระทัยปลูกฝังพระอุปนิสัยความรับผิดชอบแก่พระโอรส-ธิดาเสมอ ดังลายพระหัตถ์กราบทูล สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ว่า ...หม่อมฉันมีความตั้งใจอยู่เสมอที่จะนำไปสู่โลกไปในทางที่ถูกที่ดีสำหรับจะได้เป็นประโยชน์แก่ตัวเอง ญาติและบ้านเมือง...

เดือนตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑ **ยุวกษัตริย์** ได้เสด็จนิวัตพระนครพร้อมด้วย**สมเด็จพระบรมราชชนนี สมเด็จพระเชษฐภคินี** และ **สมเด็จพระอนุชา** เพื่อให้ราษฎรได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพระเจ้าอยู่หัวพระองค์ใหม่เป็นคราวแรก

ตอนที่ ๓ : เสด็จนิวัตพระนครครั้งแรก

วันที่ ๑๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๑ เรือเดินสมุทร **มีโอเนีย (Meonia)**^๑ ออกจากท่าเรือ **มาร์เซย์ (Marseille)** ประเทศฝรั่งเศสมุ่งสู่กรุงเทพมหานคร โดยมีผู้โดยสารสำคัญที่ประชาชนชาวไทยเฝ้ารอคอยคือ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล** ซึ่งเสด็จนิวัตพระนครเพื่อทรงเยี่ยมมาฉานา ประชากราชฎีร์เป็นครั้งแรกหลังจากเสด็จขึ้นครองราชย์ เมื่อเรือ **มีโอเนีย** มาถึงเกาะสีชัง กองทัพเรือได้จัด **เรือรบหลวงศรีอยุธยา** ถวายเป็นเรือพระที่นั่งเพื่อเสด็จพระราชดำเนินเข้ามายังท่าราชวรดิฐ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงบรรยายเหตุการณ์ในครั้งนั้นว่า

“...ตลอดแม่น้ำเจ้าพระยาสองฝั่งแม่น้ำคนคอยเต็ม... ยิ่งมาใกล้กรุงเทพมหานครคนยิ่งแน่นๆ เสียงดัง โบกมือกัน ไชโยกันแน่นฝั่งเลย หลังจากเรือพระที่นั่งเทียบท่าราชวรดิฐมีพิธีรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชดำรัสเป็นโอกาสแรกว่า ทรงยินดีที่ได้กลับมาเยี่ยมเมืองไทย...”

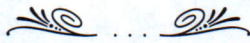
ในส่วนของราษฎรชาวไทยในวันนั้น **หม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช** ถ่ายทอดผ่านนวนิยายเรื่อง **สี่แผ่นดิน** ว่า ...แสงแดดที่ทวีความร้อนขึ้นเรื่อยๆ นั้น มิได้ทำให้คนที่มาคอยเฝ้าในหลวงหลีกเสียงไปไหนเลย คนที่ไม่มีต้นไม้จะยืนบังเงา ก็กางร่มถ้ามีร่ม ที่ไม่มีร่มก็ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ข้างหมวกบ้างเป็นเครื่องกันแดด ทุกคนตั้งใจคอยรับเสด็จอย่างไม่แยแสต่อดินฟ้าอากาศ ไม่มีใครบ่นว่าร้อนหรือไม่สบาย ต่างคนต่างรออยู่ด้วยใบหน้าอันยิ้มแย้ม...

ตลอดเวลา ๕๙ วัน ที่ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล** ประทับในประเทศไทย ได้ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจทั้งอย่างเป็นทางการและที่เป็นการสวนพระองค์ เช่น เสด็จพระราชดำเนินไปทรงแสดงพระองค์เป็นพุทธมามกะ ณ พระอุโบสถ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทรงบำเพ็ญพระราชกุศลทักษิณานุปทาน ถวายสมเด็จพระบรมราชบุพการี เสด็จพระราชดำเนินงานฉลองรัฐธรรมนูญ ทรงเยี่ยมโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์และสถานเสาวภา เสด็จพระราชดำเนินไปจังหวัดลพบุรี ทรงเปิดค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช และโรงพยาบาลอานันทมหิดล พระราชทานธงประจำหน่วยยุวชนทหาร ณ ท้องสนามหลวง

นอกจากนี้ ยังมีสิ่งสำราญพระราชหฤทัยที่สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าทรงจัดถวายพระราชนัดดา เช่น โปรดให้ **เจ๊กหាប់ตู้** ขายของมีปองแบ่งแก้วเรียกลูกค้าเข้ามาขายในวังสระปทุม เพื่อทรงสอนให้พระราชนัดดาทราบราคาธนบัตรที่มีราคาต่างๆ และยังโปรดให้จัด **ละครลิง** ซึ่งเด็กๆ ขอบมาแสดงถวายทอดพระเนตรด้วย พระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์น้อยในเครื่องทรงยุวชนทหารขนาดเท่าพระองค์นี้ สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้าโปรดให้ทำขึ้นไว้ ณ พระตำหนักวังสระปทุมเพื่อทอดพระเนตรยามที่ทรงอยู่ห่างไกล เป็นเสมือนพระราชานุสรณ์แห่งการเสด็จนิวัตพระนครครั้งแรกที่ประทับใจสืบมา

^๑ เรือเดินสมุทรของบริษัทอีสต์เอเชียติก

ตอนที่ ๔ : การศึกษาเพื่อเตรียมพระองค์

“...ข้าพเจ้าจะต้องกลับไปยุโรปเพื่อเรียนต่อ ข้าพเจ้ามาอยู่เมืองไทย ๒ เดือนแล้ว แต่รู้สึก
ว่าเวลาผ่านไปเร็วมาก เพราะข้าพเจ้ายินดีที่ได้มาอยู่บ้านเกิดเมืองนอน... ข้าพเจ้าขอยอขอบใจรัฐบาลและ
ราษฎรที่ต้อนรับข้าพเจ้าอย่างดีเช่นนี้ ข้าพเจ้าจะตั้งใจไปเรียนต่อจนสำเร็จ เพื่อจะได้มาสสนองพระคุณ
ชาติที่รักของข้าพเจ้า...”

พระราชดำรัสของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม
พุทธศักราช ๒๔๘๑ ก่อนเสด็จพระราชดำเนินกลับไปทรงศึกษาต่อนี้ แสดงถึงความตั้งมั่นพระราชหฤทัย
ที่จะทรงศึกษาวิชาการให้สำเร็จโดยเร็ว

หลังจาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงศึกษาใน โรงเรียนเอกอล
นูแวลล์ เมืองโลซานน์จบชั้นมัธยมแล้ว ระหว่างโรงเรียนปิดภาคฤดูร้อน สมเด็จพระบรมราชชนนีโปรด
ให้พระอาจารย์จากเมืองไทยถวายพระอักษรภาษาไทย ความรู้ทางศาสนา และประวัติศาสตร์ไทย ศิลป
วัฒนธรรมตามที่เหมาะสมกับกาลสมัยและพระชนมายุ ซึ่งทรงศึกษาด้วยความสนพระราชหฤทัย

เมื่อทรงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ทรงเลือกสาขา **วิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยโลซานน์**
พร้อมกับทรงศึกษาวิชาการปกครองและเศรษฐศาสตร์เพื่อเตรียมพระองค์เป็นพระมหากษัตริย์ต่อไป ซึ่ง
สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงพระวินิจฉัยว่า ต้องกับพระอุปนิสัยของพระโอรส **สมเด็จพระเจ้าพี่นาง
เธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์** ทรงเล็งถึงความเหมาะสมที่ทรงศึกษาวิชา
กฎหมายไว้ว่า

...รัชกาลที่ ๘ เป็นคนพูดเก่ง คนเห็นเจียบๆ แต่ตรงข้าม เมื่อถึงเวลาที่จะต้องพูดก็มี
เหตุผล... เป็นคนที่พูดเก่งแต่บทเวลาเจียบก็เจียบมาก ท่านก็เห็นว่าเหมาะดีสำหรับเรียนกฎหมาย...

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง รัฐบาลได้กราบบังคมทูลอัญเชิญ **พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวเสด็จนิวัตพระนคร** เพื่อที่ประชาชนชาวไทยจะได้มีขวัญกำลังใจ ภายหลังจากที่ต้องอยู่ใน
ภาวะสงครามนานถึง ๓ ปี **หม่อมราชวงศ์สุนษชาติ สวัสดิกุล** บันทึกความทรงจำเหตุการณ์ครั้งนั้นไว้ว่า

...วันนี้รู้สึกว่าเป็นวันแรกในระยษะนับด้วย ๑๐ ปี ที่คนในเมืองนี้มีหัวใจร่วมเป็นอันหนึ่งอัน
เดียวกัน คือสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว...

ตอนที่ ๕ : เสด็จนิวัตพระนครครั้งที่ ๒

หลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดลง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เสด็จนิวัตพระนครครั้งที่ ๒ พร้อมด้วย สมเด็จพระบรมราชชนนี และ สมเด็จพระอนุชา ส่วน สมเด็จพระเชษฐภคินี มิได้ตามเสด็จ แต่ทรงถ่ายทอดเหตุการณ์ไว้ในพระราชนิพนธ์ เจ้านายเล็กๆ - ยุวกษัตริย์ ว่า ตอนกลับเมืองไทย พุทธศักราช ๒๔๘๘ - ๒๔๘๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ทรงมีลายพระราชหัตถเลขาพระราชทานไปสวีตเซอร์แลนด์เป็นระยะๆ

วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ เมื่อเครื่องบินพระที่นั่งถึง สนามบินดอนเมือง ทรงรับการถวายเครื่องแบบจอมพลอากาศ แล้วจึงประทับรถไฟพระที่นั่งต่อไปยัง สถานีรถไฟหลวงจิตรลดา ซึ่งมีการรับเสด็จอย่างเป็นทางการโดยลำดับ คือ ผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ กราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคล มีพระราชดำรัสตอบแล้ว ผู้แทนพระบรมวงศานุวงศ์ กราบบังคมทูลถวายพระพรชัยมงคล แล้วจึงเสด็จพระราชดำเนินโดยรถยนต์พระที่นั่งไปที่ประทับ ณ พระที่นั่งบรมพิมาน ในพระบรมมหาราชวัง

ความรู้สึกและความจงรักภักดีของราษฎรที่มีต่อพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเยาว์ ซึ่งเสด็จพระราชดำเนินไปศึกษาต่างประเทศนานเกือบ ๑๐ ปีนั้น หนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆ ลงข่าวไว้ไม่ต่างจากเมื่อรับเสด็จนิวัตพระนครครั้งแรก หากแต่ว่าเป็นความปิติยินดีที่เห็นพระเจ้าอยู่หัวทรงเจริญพระชนมพรรษา ทรงงามสง่ายิ่งนัก พระราชหัตถเลขาที่ทรงมีไปยัง สมเด็จพระเชษฐภคินี ทรงเล่าถึงพระราชกิจต่างๆ ที่ทรงปฏิบัติแรกเสด็จพระราชดำเนินถึงว่า

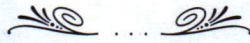
...งานที่ต้องเสด็จฯวันแรกๆ มีมากมาย แต่ก็มีสิ่งที่ทำให้เพลิดเพลินได้มากเหมือนกัน เช่น วันแรกที่เสด็จพระราชดำเนินถึง ได้เสด็จไปนมัสการพระพุทธมหามณีรัตนปฏิมากรตามประเพณี...

นอกจากการพระราชพิธีที่ทรงปฏิบัติตามราชประเพณีแล้ว ยังมีพระราชกิจอย่างใหม่ที่โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานแก่องค์กร สถาบันการศึกษาต่างๆ เช่น เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตรการแข่งขันฟุตบอลระหว่างทีมชาวไทยกับทีมท่าพระจันทร์ ส่วนการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมสถานศึกษานั้น ได้เสด็จพระราชดำเนินไปยังจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึง ๒ ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ ๕ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๙ ครั้งที่สอง เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานปริญญาบัตรและประกาศนียบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา เมื่อวันที่ ๑๓ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ ได้พระราชทานพระบรมราโชวาทไว้ตอนหนึ่งว่า

“...สำหรับนิสิตที่สำเร็จหลักสูตร ซึ่งได้รับปริญญาบัตรในวันนี้ อย่าพึงเข้าใจว่าท่านเรียนจบสิ้นการศึกษาแล้ว การศึกษาไม่มีที่สิ้นสุด ท่านต้องหมั่นแสวงหาวิชาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยเสมอ...”

ตอนที่ ๖ : เกียรติภูมิของชาติ ขวัญและกำลังใจแห่งปวงชน

...ในขณะที่ความยุ่งยากใกล้เราเข้ามามากเช่นนี้ ข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเราจะยังคงสามารถรักษาความเป็นกลางอย่างแน่วแน่ของเราไว้ได้ ขอให้ทุกท่านโชคดี...

พระราชโทรเลขของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล จาก เมืองโลซานน์ พระราชทานมายังนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔ นี้ คือน้ำพระราชหฤทัย ทรงห่วงใยบ้านเมืองที่อยู่ในภาวะคับขันในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อสงครามสิ้นสุดลงในพุทธศักราช ๒๔๘๘ พระองค์จึงเสด็จนิวัตประเทศไทยเพื่อทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจอันจะเป็นขวัญกำลังใจแก่ปวงอาณาประชาราษฎร์ พระราชภารกิจแรกคือ การเสด็จออกรับการตรวจพลสวนสนามของกองทหารสหประชาชาติพร้อมกับ **ลอร์ดหลุยส์ เมานท์แบตเทน (Lord Louis Mountbatten)** ผู้บัญชาการทหารสูงสุดฝ่ายสัมพันธมิตรภาคเอเชียอาคเนย์ นับเป็นเกียรติภูมิของชาติครั้งสำคัญยิ่ง เพราะทรงปฏิบัติในฐานะจอมทัพไทย และทรงเป็นพระประมุขของชาติ สะท้อนให้เห็นว่า ประเทศไทยยังคงดำรงเอกราชอยู่ภายหลังสงครามโลกสิ้นสุดลง

นอกจากนี้ยังมีพระราชดำรัสทางสถานีวิทยุกระจายเสียง เป็นการสร้างขวัญกำลังใจแก่ปวงชนชาวไทยให้กลับคืนมา

“...ข้าพเจ้าเชื่อว่า ถ้าคนไทยทุกคนถือว่าตนเป็นเจ้าของชาติบ้านเมืองและต่างปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดี ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและถูกต้องตามทำนองคลองธรรมแล้ว ความทุกข์ยากของบ้านเมืองก็จะผ่านพ้นไปได้...”

พระราชกิจที่ทรงปฏิบัติด้วยความเอาพระราชหฤทัยใส่ต่อมาคือ การเสด็จไปทรงเยี่ยมราษฎรในท้องที่ต่างๆ เพื่อทอดพระเนตรความเป็นอยู่ และตรัสถามทุกข์สุขด้วยพระองค์เอง

หนังสือพิมพ์รายวัน รายสัปดาห์ ในเวลานั้นพร้อมใจกันเสนอข่าวพระราชกรณียกิจพระราชจริยวัตรโดยพร้อมเพรียงกัน บางฉบับรายงานพระอุปนิสัยด้วยความประทับใจในความเห็นของนักข่าวไว้ว่า

...ทรงนิยมความเป็นอยู่อย่างง่าย ๆ ไม่มีพิธีรีตอง ซึ่งดูๆ ไม่ผิดสามัญชนเท่าใดนัก ไม่โปรดความเอิกเกริก ไม่โปรดการกราบกรานอันเป็นจารีตโบราณ...

นอกจากนี้ยังโปรดการเสด็จไปในที่ต่างๆ โดยไม่แสดงพระองค์ เช่น คราวหนึ่งเสด็จไปทอดพระเนตร **งานวัดพระเชตุพน** ทรงเล่าพระราชทาน **หม่อมราชวงศ์ สุนนชาติ สวัสดิกุล** ว่า

“...เราเดินกันออกไปจากประตูวังหลวง ไม่มีใครสังเกตเห็นว่าเราเป็นใคร ราษฎรที่พบในถนนคงจำฉันไม่ได้ว่าเป็นพระเจ้าแผ่นดิน...เราเข้าไปในวัดเขากำลึงมีงาน...ใครเห็นใครก็มองหน้ามองแล้ว เขาก็ผ่านไปพอทางวัดเขารู้จักว่าเราเป็นใคร เขาก็บอกกันด้วยเครื่องขยายเสียง ...ข้ากลับมีคนเดินตามมาส่งเราสักยี่สิบกว่าคน... เขาตามไปส่งเราจนเข้าวัง...” นับเป็นการถวายอารักขาด้วยความจงรักภักดีจากดวงใจประชาชนโดยแท้จริง

ตอนที่ ๗ : เสด็จประพาสสำเพ็ง

นับแต่สมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ได้มีชาวจีนโพ้นทะเลเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง ชาวจีนบางกลุ่มได้ก่อความไม่สงบ จนทางการต้องเข้าระงับเหตุอย่างเด็ดขาด แต่แล้วข้อพิพาทบาดหมางทั้งหลายนี้ดูเหมือนจะมลายูไปสิ้น เมื่อได้ทราบข่าวว่า **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล** จะเสด็จประพาสสำเพ็ง ในวันที่ ๓ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๙ ชาวยุโรปเชื้อสายจีนรวมทั้งพ่อค้าในย่านใกล้เคียงต่างพร้อมใจกันเตรียมการรับเสด็จ โดยประกาศปิดร้านถึง ๓ วัน เพื่อไปร่วมกันเตรียมงาน เช่น ร้านรวงใดบ้านใดมีโต๊ะหมู่บูชาก็นำออกตั้งเรียงรายสวดสลายตาตลอดทาง

เมื่อวันที่ชาวสำเพ็งเฝ้ารอคอยมาถึง ตอนเช้าของวันนั้น ราษฎรไทย จีน อินเดีย ที่ทำมาค้าขายในย่านนี้ ต่างแต่งกายงดงามตามวัฒนธรรมของตน พวกกันมาจับจองที่พร้อมของทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายนานาชนิดที่คัดสรรเตรียมมา หนังสือ พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันทมหิดล ได้บอกเล่าถึงเหตุการณ์ในวันนั้นไว้ว่า

...เวลา ๐๙.๐๕ น. **สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว** พร้อมด้วย **สมเด็จพระอนุชา** เสด็จพระราชดำเนินถึง เส้นทางเสด็จพระราชดำเนินราว ๓ กิโลเมตร วันนั้นใช้เวลานานกว่า ๔ ชั่วโมง ...ได้เสด็จพระราชดำเนินด้วยพระบาทอย่างช้าๆ ลอดซุ้มประตูตกแต่งด้วยดอกไม้ผ่านบรรดามแม่ค้า พ่อค้าที่หมอบเฝ้า... **สมเด็จพระอนุชา** ทรงเป็นช่างภาพกิตติมศักดิ์ ทรงถ่ายรูปไว้ทุกพระอิริยาบถ... บางครั้งก็เสด็จเข้าไปประทับในร้าน บางร้านเปิดโอกาสให้ชาวจีนได้เข้าเฝ้าอย่างใกล้ชิด ทรงถามไถ่ถึงทุกข์สุข การค้าขายของชาวจีนอย่างเป็นกันเอง ทรงรับของที่ระลึกด้วยพระหัตถ์...

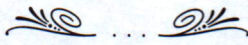
หม่อมราชวงศ์ สุนนชาติ สวัสดิกุล กราบบังคมทูลถามความประทับพระราชหฤทัยการเสด็จประพาสสำเพ็งครั้งนั้น

...ทรงเล่าถึงคนแก่ที่เข้าเฝ้า เล่าถึงความจงรักภักดีของชาวจีนที่มีต่อพระมหากษัตริย์ และทรงเล่าถึงการรับเสด็จว่า เขาทำกันจริงๆ ชั่วแต่อาหารที่เขาเลี้ยงฉันก็แทบแย เท่าที่จำได้มีมือเดียวเท่านั้น ดูเหมือนตั้ง ๕๓ สิ่ง...

การ **เสด็จประพาสสำเพ็ง** ของ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล** พร้อมด้วย **สมเด็จพระอนุชา** ในวันนั้น เป็นเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ ที่ประทับในความทรงจำของชาวย่านสำเพ็ง ที่บอกเล่าต่อกันมารุ่นแล้วรุ่นเล่าไม่เคยลืมนับจนทุกวันนี้

ตอนที่ ๘ : ทรงพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนา

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทรงเล่าถึงการที่ สมเด็จพระบรมราชชนนีได้ทรงปลุกฝังพระโอรส-ธิดาในเรื่องพระพุทธศาสนา

...ตอนแรกๆท่านก็เล่าเรื่องศาสนาให้เราฟังอะไรต่ออะไรอย่างนี้เฉยๆ แต่ก็ไม่ได้บังคับให้ไปฟังเทศน์ เพราะว่าเด็กไปฟังเทศน์ก็ไม่รู้เรื่องแบบนี้เข้าวัดแบบนี้ไม่ แต่พาไปวัด พาไปดูอะไรต่ออะไรอย่างนี้...แต่สวดมนต์นี่ ก็เล่าสักกนิคหนึ่ง ตอนแรกไม่ยอมพูดเรื่องศาสนา ขอบุ๊ตสักกนิคหนึ่งว่า เรื่องศาสนานี้ท่านบอก สวดมนต์ท่านยังสวด สิมหมดแล้ว คือเวลาอยู่โรงเรียนมันก็ต้องสวดเป็นท่านก็เคยสวดเป็น แต่เดี๋ยวนี้ไม่เป็นแล้ว บอกว่าท่านสวดมนต์เดี๋ยวนี้ก็คงไม่ได้ คือ สิมหมดแล้ว ท่านไม่เคยสอนให้เราสวดมนต์ก็เป็นภาษาบาลีอะไรเลย สวดมนต์เป็นภาษาไทยที่แต่งขึ้นสั้นๆ ให้เด็กสวดก่อนนอนเท่านั้น มีแค่นี้ศาสนา...”

จากเรื่องราวที่ได้ทรงเล่าพระราชทานไว้นี้ น่าจะเป็นแรงบันดาลใจให้ **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล** ทรงพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนามาแต่ทรงพระเยาว์ เมื่อทรงเจริญวัยศึกษาในต่างประเทศ สมเด็จพระบรมราชชนนีได้ทรงจัดพระอาจารย์ ถวายพระอักษรภาษาไทย ซึ่งได้ถวายความรู้ทางศาสนา ประวัติศาสตร์ไทยให้ทรงทราบด้วย

ดังนั้น นอกจากเสด็จไปทรงแสดงพระองค์เป็นพุทธมามกะตามราชประเพณีแล้ว พระราชกิจที่โปรดคือ การเสด็จไปทอดพระเนตรวัดต่างๆ เพื่อทรงสนทนารธรรมกับพระเถระผู้ใหญ่ตามควร เมื่อกราบบังคมทูลถามถึงเรื่องเสด็จพระราชดำเนินประพาสตามวัด มีพระราชดำรัสว่า “ที่จริงไปตามวัดดี มาก ได้รู้จักกับพระ ได้เห็นสิ่งที่ไม่ค่อยได้พบเห็น...” นอกจากนี้ยังทรงพอพระราชหฤทัยบรรยายสภาพแวดล้อมของวัดที่ร่มรื่นด้วยแมกไม้สงบสดชื่นไม่มีความวุ่นวาย ดังกระแสพระราชดำรัส เมื่อเสด็จวัดสุทัศนเทพวราราม ว่า “...ที่นี้สงบเงียบน่าอยู่จริง...”

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ขณะประทับอยู่ที่ปิ่นัง ทรงติดตามข่าวการเสด็จนิวัตพระนครจากหนังสือพิมพ์ ได้มีลายพระหัตถ์มายัง **สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์** วัดเทพศิรินทร์ ว่า

...ข้าพเจ้าได้เห็นในหนังสือพิมพ์...เมื่อเวลาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จประทับอยู่ในกรุงเทพฯว่า เสด็จไปทอดพระเนตรวัดต่างๆ ...ข้าพเจ้าจึงเห็นว่าที่เสด็จไปวัดเทพศิรินทร์นั้น น่าจะมีพระราชประสงค์เพื่อจะได้ทรงคุ้นเคยโดยเฉพาะตัว... ขอความอนุเคราะห์ของเจ้าคุณให้แนะนำในทางความรู้ทางพระพุทธศาสนา...

การซึ่งทรงพระราชศรัทธาในบวรพระพุทธศาสนาเช่นนี้ จึงทรงตั้งพระราชหฤทัยจะทรงพระผนวชเมื่อทรงสำเร็จการศึกษา ตามที่มีพระราชหัตถ์เลขาทูลสมเด็จพระสังฆราช ว่า

“...ด้วยหม่อมฉันมีความประสงค์ใคร่จะได้อ่านแนวการศึกษาทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นการเตรียมตัวและช่วยเหลือในการที่จะอุปสมบทในกาลต่อไป... ถ้าจะได้รับสังฆราชาญเคราะห์ให้ได้ศึกษาจากตำราต่างๆ และเป็นทางลัด โดยจัดเป็นกัณฑ์ๆ ไม่มากมายนัก พอหาโอกาสอ่านได้เดือนละกัณฑ์ กว่าจะถึงเวลาอุปสมบทของหม่อมฉันก็จะได้รับความสะดวก ...จึงทูลพระดำริและสังฆราชาญเคราะห์มา...”

ตอนที่ ๙ : พระราชานุกิจในรัชกาลที่ ๘

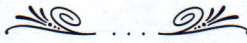

พระราชกิจที่พระเจ้าแผ่นดินทรงปฏิบัติตามกำหนดเวลาเป็นประจำทุกวัน เรียกว่า **พระราชานุกิจ** หลักฐานในกฎมณเฑียรบาลครั้งกรุงศรีอยุธยา พบว่าทรงมีพระราชานุกิจเหมือนกันทุกรัชกาล ส่วนในสมัยรัตนโกสินทร์ ขึ้นอยู่กับพระราชจริยวัตร พระราชอัธยาศัยของแต่ละพระองค์ รัชสมัย **พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล** นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ขณะทรงดำรงพระอิสริยยศเป็น **สมเด็จพระอนุชา** ได้โดยเสด็จพระราชดำเนินสมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชไปทุกหนแห่ง จึงประจักษ์ชัดพระราชกิจต่างๆ ด้วยพระองค์เองกว่าผู้ใด ดังที่ทรงพระราชนิพนธ์ **พระราชานุกิจรัชกาลที่ ๘** ได้อย่างครบถ้วน ในเบื้องต้นทรงจำแนกพระราชานุกิจตามขนบนิยมออกเป็นสวนที่ทรงปฏิบัติตามปกติ พระราชกิจที่เปลี่ยนแปลงเป็นวันๆ และที่ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่เสด็จประพาสเยี่ยมประชาชนในที่ต่างๆ พระราชกิจตามปกติที่ทรงปฏิบัติสม่ำเสมอ คือการเสวยพร้อมด้วย **สมเด็จพระบรมราชชนนี** และ **สมเด็จพระอนุชา** ซึ่งโปรดให้ลดจำนวนเครื่องเสวย ด้วยมีพระราชดำริว่า **มากเกินไป** พระราชกิจที่ทรงปฏิบัติในแต่ละวัน เช่น ทรงศึกษาภาษาไทยและพระพุทธศาสนา โปรดให้ข้าราชการฝ่ายต่างๆ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายรายงานกิจการตามหน้าที่ โปรดให้พระบรมวงศานุวงศ์และผู้ทรงคุ้นเคยเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เมื่อทรงว่างจากพระราชกิจ จะเสด็จพระราชดำเนินไปเฝ้า**สมเด็จพระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า**ที่วังสระปทุม เสด็จประพาสพระอารามและสถานที่ต่างๆ ส่วนการสำราญพระราชอิริยาบถเพื่อบำรุงพระพลานามัย และทรงสำราญพระราชหฤทัยคือ การทรงกีฬา ทอดพระเนตรภาพยนตร์ ละคร และทรงขับรถยนต์ซึ่งทรงปฏิบัติพร้อมด้วย **สมเด็จพระอนุชา** เสมอ

ทั้งนี้ได้ทรงลำดับพระราชกิจที่ทรงปฏิบัติตามประเพณี ได้แก่ ทรงสักการะพระพุทธรูปในพระอารามต่างๆ ส่วนที่เป็นพระอุปนิสัยเฉพาะพระองค์ คือการที่โปรดให้ราษฎรเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทโดยไม่ถือพระองค์ มีพระราชปฏิสันถารกับราษฎรอย่างใกล้ชิด ทอดพระเนตรการเล่นและการแสดง ทรงเอาพระราชหฤทัยใส่การประกอบอาชีพของราษฎร นับเป็นพระราชานุกิจที่ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมแก่กาลสมัย

ตอนที่ ๑๐ : “อานันทมหิตล” ผู้เป็นที่รักของแผ่นดิน

เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตล มี สมเด็จพระบรมราชชนก เป็นต้นแบบของการอุทิศพระองค์เพื่อผู้ทุกข์ยาก และมี สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงถวายการอภิบาล ทั้งด้านพระพลานามัย การศึกษา ที่สำคัญคือ การปลูกฝังอบรมด้วยความตั้งพระทัย

สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ทรงขยายความส่วนนี้ว่า

“...ที่แม่สอนเรามาจากทูลหม่อมพ้อ มีอะไรอีกหลายๆ อย่างที่มาจากทูลหม่อมพ้อ ฉันก็ไม่ทราบที่แรกก็เพราะว่าทูลหม่อมพ้อก็รู้จักน้อยเหลือเกิน แต่สิ่งที่พูดมาตั้งแต่เล็กจนมันฝังอยู่ทั้งนั้น ...ตั้งแต่เล็กๆ มาแล้ว ทุกอย่างบอกต้องทำอะไรให้เมืองไทยต้องทำงานให้เมืองไทย มันเป็นของที่ฝังอยู่ตลอดเลยอันนี้ฉันนึกว่าแม่เป็นคนพูด เราเกิดเป็นคนไทยก็ต้องช่วยคนไทย มีโอกาสไปเรียนเมืองนอกมาเรียนเมืองนอก มาเจอทีหลังในลายพระหัตถ์ทูลหม่อม ที่ฉันต้องลงเขียนถึงตอนนั้นช่วงรัชกาลที่ ๖ แล้วก็ถึงรัชกาลที่ ๗ ก็ทำนองเดียวกัน บอกว่าเวลานี้จะทำอะไร งานอะไรให้สำหรับเมืองไทย เพราะข้าพระพุทธเจ้าก็พร้อมที่จะสนองพระเดชพระคุณของรัชกาลที่ ๖ รัชกาลที่ ๗ ทั้งสองพระองค์นี่อยู่เสมอ ก็จะต้องมีชีวิตอยู่เพื่อประเทศชาติ คืออยู่ในลายพระหัตถ์ทูลหม่อม ถึงพูดได้อย่างนี้ว่าหลายอย่างมาจากทูลหม่อมพ้อผ่านทางแม่ แม่ก็มาบอกเราว่าต้องทำอะไร ต้องทำงานเพื่อเมืองไทยต้องทำอย่างนั้น ต้องทำอย่างนี้...”

ดังนั้น นับแต่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตล เสด็จขึ้นครองราชย์ ผู้ที่มีโอกาสเข้าเฝ้าฯ ต่างกล่าวขวัญถึงด้วยความชื่นชมทั้งสิ้น ดังเช่น พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ ทรงเล่าว่า

“...ประชาชนของพระองค์คงไม่อาจหักห้ามใจไม่ให้รักพระองค์ได้เลย ถ้าพวกเขาได้มีโอกาสเฝ้าชมพระบารมี...” นายโทมัส ไวท์เลค (Thomas) ข้าหลวงอังกฤษประจำสิงคโปร์ ซึ่งมีโอกาสได้เข้าเฝ้าคราวหนึ่ง กล่าววว่า

“...พระองค์ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกประทับใจมาก...แม้ว่าทรงพระเยาว์มาก แต่ก็ทรงสง่าภาคภูมิใจโดยธรรมชาติ และคงจะเป็นที่ชื่นชอบของประชาชนชาวสยาม...”

เหนือสิ่งอื่นใด พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตล ทรงตระหนักถึงความห่วงใย ความหวังดีของ สมเด็จพระบรมราชชนนี ตลอดมา ดังคำถวายพระพรเนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ๒๑ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๘๘ ว่า

...ขอให้มีความสุขและอายุยืน... ...นันทิใจที่แม่อยู่ด้วยกันเพื่อจะนำทางและช่วยนันทในการต่างๆ ...

ผลจากการที่ สมเด็จพระบรมราชชนนี ทรงปลูกฝังอบรมพระโอรสด้วยความตั้งพระราชหฤทัยยิ่งนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิตล จึงทรงเป็น ที่รักของแผ่นดิน เมื่อวันที่ ๘

มิดุนายน ๒๕๓๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ให้เฉลิมพระ
บรมราภิไธย สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราชอย่างสังเขปว่า **พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรมหาอานันท
มหิดล พระอัฐมรามาธิบดินทร**

สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระนามว่า "อานันท" ทรงมีคุณงามความดี ซื่อสัตย์สุจริต ทรงปฏิบัติ
พระราชกรณียกิจด้วยพระเมตตาและไมตรีจิต ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์
ของชาติบ้านเมืองมาโดยตลอด ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนชาวไทยมาโดยเนืองนิตย์

สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระนามว่า "อานันท" ทรงมีคุณงามความดี ซื่อสัตย์สุจริต ทรงปฏิบัติ
พระราชกรณียกิจด้วยพระเมตตาและไมตรีจิต ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์
ของชาติบ้านเมืองมาโดยตลอด ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนชาวไทยมาโดยเนืองนิตย์

สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระนามว่า "อานันท" ทรงมีคุณงามความดี ซื่อสัตย์สุจริต ทรงปฏิบัติ
พระราชกรณียกิจด้วยพระเมตตาและไมตรีจิต ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์
ของชาติบ้านเมืองมาโดยตลอด ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนชาวไทยมาโดยเนืองนิตย์

สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระนามว่า "อานันท" ทรงมีคุณงามความดี ซื่อสัตย์สุจริต ทรงปฏิบัติ
พระราชกรณียกิจด้วยพระเมตตาและไมตรีจิต ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์
ของชาติบ้านเมืองมาโดยตลอด ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนชาวไทยมาโดยเนืองนิตย์

สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระนามว่า "อานันท" ทรงมีคุณงามความดี ซื่อสัตย์สุจริต ทรงปฏิบัติ
พระราชกรณียกิจด้วยพระเมตตาและไมตรีจิต ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์
ของชาติบ้านเมืองมาโดยตลอด ทรงเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนชาวไทยมาโดยเนืองนิตย์

**รายนามคณะอนุกรรมการ
จัดทำคู่มือบทธสารคดีโทรทัศน์เฉลิมพระเกียรติ
เนื่องในวันสำคัญของพระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์**

๑. พลตรี หม่อมราชวงศ์ศุภวัฒน์ เกษมศรี	อนุกรรมการที่ปรึกษา
๒. พลเอก จรัส กุลละวณิชย์	ประธานอนุกรรมการ
๓. พลตำรวจโท กิตติโชติ แสงนิล	รองประธานอนุกรรมการ
๔. ศาสตราจารย์ไกรสิทธิ์ ตันติศิริินทร์	รองประธานอนุกรรมการ
๕. เลขาธิการบริหารโทรทัศน์รวมการเฉพาะกิจแห่งประเทศไทย	อนุกรรมการ
๖. ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	อนุกรรมการ
๗. คุณหญิงคณิตา เลชะกุล	อนุกรรมการ
๘. นางฉวีวรรณ จันทรัตน์	อนุกรรมการ
๙. นางนราพร จันทโรชา	อนุกรรมการ
๑๐. นางสาวบุหลง ศรีกนก	อนุกรรมการ
๑๑. นายประสพโชค อ่อนอก	อนุกรรมการ
๑๒. หม่อมราชวงศ์พิศवास นาควานิช	อนุกรรมการ
๑๓. นางสาวไหม จบกมลศึก	อนุกรรมการ
๑๔. นางสาวสมลักษณ์ วงศ์งามขำ	อนุกรรมการ
๑๕. นายพจน์ ใจชาญสุขกิจ	อนุกรรมการ
๑๖. นางสุรีพร เกียรตินาวิน	อนุกรรมการและเลขานุการ
๑๗. นางรัชณี ศรีสุข	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๘. นางสาวนฤมล เกษสาคร	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๑๙. นางสาวนารีรัตน์ หล้าพรหม	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

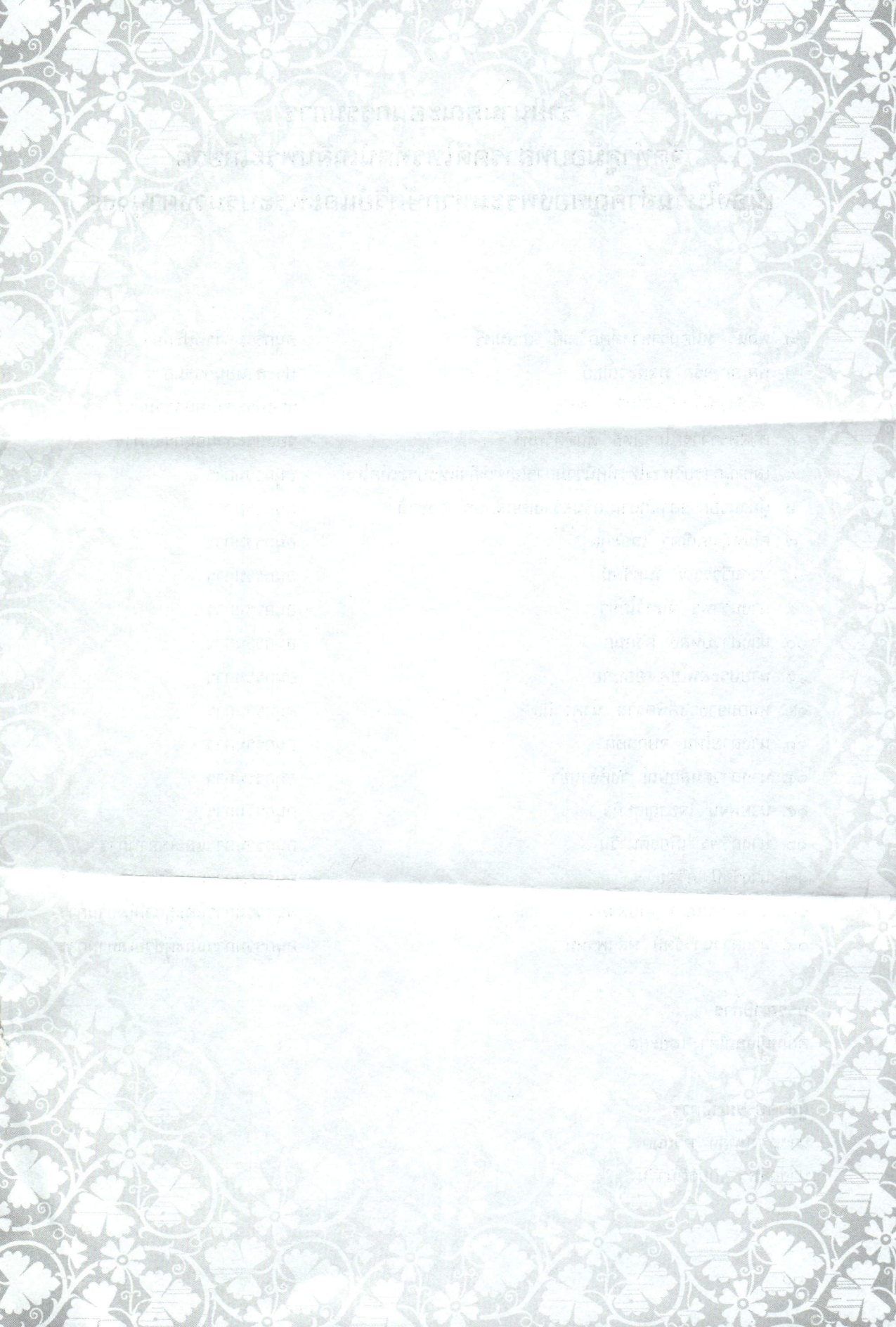
บรรณาธิการ

คุณหญิงคณิตา เลชะกุล

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางสาวบุหลง ศรีกนก

นางสุรีพร เกียรตินาวิน

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี